

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

81(064)

Szerző:

Magyar Tibor

Cim:

„Íme, hát megeltem hazámat”

„1958”

Forrás:

Megnyílt a József Attila-emlékkiállítás

Személy

(Hely)

Magyar Tár

1958

(Idő)

V. 25

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

Szombaton, a Petőfi Irodalmi Múzeumban megnyílt a József Attila emlékkiállítás. A megnyitó ünnepségen részt vett: **Aczél György**, a művelődésügyi miniszter első helyettese, a kulturális élet számos képviselője, köztük több Kossuth-díjas író, és akadémikus.

Aczél Györgynek, a művelődésügyi miniszter első helyettesének megnyitó beszéde után, a megjelentek megtekintették a kiállítást. A bejáratig a budapesti József Attila úttörőcsapat tagjai álltak díszőrséget.

Útban a kiállításhoz, a Petőfi Irodalmi Múzeum ódon folyosójának hajlatában a szárnyas-ablakok a Károlyi-kert friss lombú fákkal szegélyezett mezőnyére nyílnak. A nyár-esti koncertekhez már ott állnak a könnyű székek sorai. Az asszony, aki a kiállítás termeinek küszöbén áll, azt mondja:

— Sok hangversenyen voltunk itt Attilával. Most, amíg a termeket berendeztük, arra gondoltam: szerette ezt a környezetet, s ma már ő is itt van, véglegesen...

A költő, aki a ferencvárosi Gát utcából indult el, az öreg proliház udvarából — s ma, valóban, végleg meglelte hazáját, a múzeumi hajlékot is megtölti vonzó valóságával. A József Attila-kiállítás minden egyes tárgyát az asszony, az életárs, Szántó Judit tette a helyére. S noha a »költőt és korát« illesztik egybe a csoportosítás zárt keretei, a korszakok rendjében — átjárja a személyes élmények melegsége is, hogy ölelkezzék a látogató érzéseivel.

Mintha a költő otthonában bolyonganánk, szobáról szobára. Az asztalon az elemi iskolai bizonyítvány, a család megörzött könyvei közt Andersen meséi és Petőfi költeményei, az Üllői úti Tátra-mozi plakátja az első világháborús időből, amikor a kilencéves kisfiú tizenet árult a moziban... Egy tárlóban az ingyenes ebédutalvány a népkonyhára... A nővérhez írt levél, amelyben a mama halálának évfordulóján megköszöni, hogy az ő nevében is kivitték egy csokor virágot a temetőbe... A mátkói és szegedi emlékek, az első versek és az első verseskönyv: »Nem én kiáltok!...«

S olvassuk az első riportot róla — miután már »felfedezték« — a bulvárlapban: »Rikancs, aki ünnepi beszédeket gyárt a kaszinói urak számára!«

Igen, a kiállítás teljesen kitárja a költő életét, nyugtalan, de éber szívével-agyával, felívelő útján. Bécs, ahol Balázs

Bélával köt barátságot... Párizs, ahol tejet ebédel, s Baudelaire, Verhaeren, Valéry versei mellé a szajnaparton megvásárolja Marx »Le Capital«-ját is...

A könyvei is, az a néhány, ami megmaradt a régi otthonból, idekerültek az örök, a tágasabb otthonba. Egy népköltési gyűjtemény, Burns versei, a Kalevala, Juhász Gyula kötetei, Euripides, Gogol...

Amott a személyi tárgyai, változatlanul az életet idézőn: a pipája, elkoptatott levéltárcája és száználmas kis erszénye, ibolyaszínű töltőtolla és olcsó penkala-ceruzája, a könyvtári látogatójegye és kocás lapú, kis notesze, egy gyűrt cigarettás-doboz... Aztán a fotográfiák — mintha a családi albumban lapozgatnánk —: a gödi strandon kommunista társaival, baráti asztal mellett és a tavaszi tájban, vagy írók között. Majd rendőrségi »bizonylatok«, verdiktek a forradalmi költőre, aki hangosan szólt Sallai és Fürst kivégzése ellen, aki megírta a »Külvárosi éj«-t, aki a Cobden-szövetségben egy tudós előadásán azt mondta hozzászólásában: »A technika szörnyű eszközeivel megsemmisítheti ugyan a civilizált világot, de meg is óvhatja a szabadság, a jog és

humanitás ellen indított támadásokat.«

S úgy kísérjük a költő lépéseinek nyomát, mintha itt baktatna előttünk... Kamaszos mosolya van, de gondok gyötrik. A Japán-kávéházban ül, verset ír... Délután illegális előadást tart... Merre tart? A néppel.

Tevékeny, küzdelmes életének társait is ott látjuk mellette, más népek rokonlelkivel is találkozik: Thomas Mann-nal, Jiri Wolkerral — kívül személyesen, kívül mint költői tolmács... Mindenütt, amerre lép, teleint papírlapok, versek,

levelek... S mindig a nyomor: a tejszarnok heti számlája három és fél liter tejről és tizen-négy zsemléről... A »Válasz« szerkesztőjének levele, hogy a folyóirat már hét pengőt tud fizetni egy versért, küldjön... Egy kifizetetlen gázzámla — és Fodor József távirati stílusban, lélekszakadva írt sorai: most kérjen az Írók Gazdasági Egyesületétől száz pengőt lakbérre és élelemre, amíg van pénz!...

Ez már 1935! — az »elismert költő« korszaka.

— Hont Ferenc, aki akkor a Bethlen-téri Színpad rendezője volt, felvitte a lakására, s bezárta a szobába, hogy sürgő-

sen fordítsa le Lope de Vega »Donna Juanna«-ját — mondja Szántó Judit. — De József Attilának nem tetszett a darab férfigyűlő szemlélete és csak ezer sort fordított le belőle. Soha nem alkudott meg.

A meg nem alkuvó József Attila teljes élete tárul elénk e kiállításon. »Íme, hát megeltem hazámat!« — mondja a falfelirat az utolsó teremben, ahol a könyvei már olasz, francia, német, orosz és kínai nyelven is felsorakoznak.

A »Kelet Népe« régi évfolyamának a címlapján ott volt mosolygós, kedves arcképe. S ma, a József Attila-kiállítás megnyitására ott látjuk arcának rajzát és művét, meglelt hazájában — mindenfelé.

Magyar Tibor